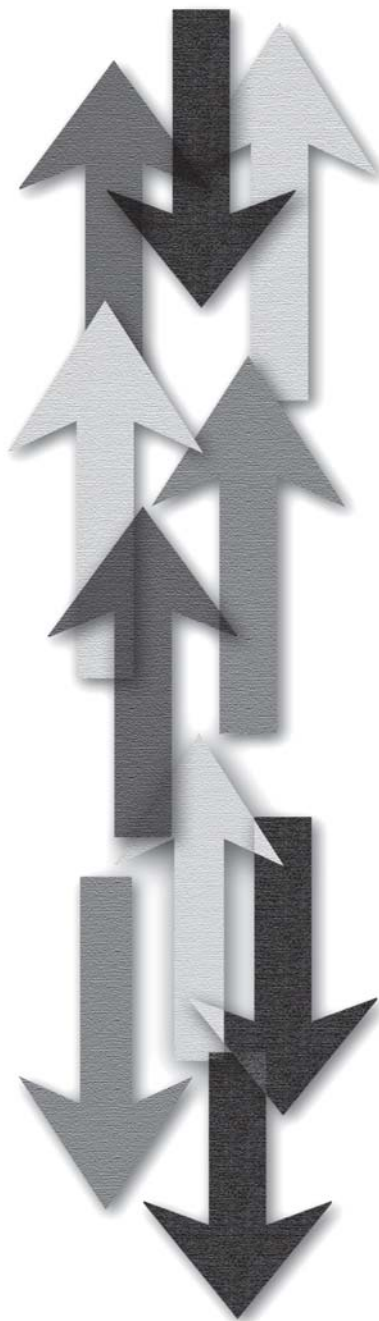

Zeszyty BRE Bank – CASE

**NUK – Nowa
Umowa
Kapitałowa**

Nr 98
2 0 0 8

BRE BANK SA

**Centrum Analiz
Społeczno-Ekonomicznych**

Publikacja jest kontynuacją serii wydawniczej Zeszyty PBR-CASE

CASE-Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych, Fundacja Naukowa
00-010 Warszawa, ul. Sienkiewicza 12

BRE Bank SA
00-950 Warszawa, ul. Senatorska 18

Copyright by: CASE – Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych – Fundacja Naukowa i BRE Bank SA

Redakcja naukowa
Ewa Balcerowicz
Sekretarz Zeszytów
Krystyna Olechowska

Autorzy
Mariusz Śpiewak
Wiesław Thor
Łukasz Witkowski

Projekt okładki
Jacek Bieńkowski

DTP
SK Studio

ISSN 1233-121X

Wydawca
CASE – Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych – Fundacja Naukowa, 00-010 Warszawa, ul. Sienkiewicza 12

Nakładca
Fundacja BRE Banku, 00-950 Warszawa, ul. Królewska 14
Oddano do druku w październiku 2008 r. Nakład 300 egz.

SPIS TREŚCI

LISTA UCZESTNIKÓW SEMINARIUM.....	4
FILAR II – PRAKTYCZNE ASPEKTY WDROŻENIA NA PRZYKŁADZIE BRE BANKU – Wiesław Thor, Łukasz Witkowski	7
NUK W OCENIE NIEZALEŻNEGO DORADCY – Mariusz Śpiewak.....	15

LISTA UCZESTNIKÓW SEMINARIUM

Jan Antczak	Deutsche Bank Polska
Ewa Balcerowicz	CASE
Piotr Bednarski	KNF
Mariusz Borzęcki	BRE Leasing
Iwona Braun	WAIMS PW
Rafał Bujalski	BRE Bank
Łukasz Bystrzyński	PwC
Marek Dąbrowski	CASE
Mirosław Dusza	UW
Hanna Franiak	NBP
Szymon Grabowski	NBP
Michał Guldynowicz	BRE Bank
Danuta Hofman	NBP
Dominika Jakubowska	CASE
Piotr Jurkowicz	WAIMS PW
Piotr Kasprzak	NBP
Stefan Kawalec	Capital Strategy
Arkadiusz Kłos	
Paweł Kołodziejski	BRE Bank
Edward Kozłowski	REAS, EIN
Paweł Lach	MGI
Edyta Lenart	BRE Bank
Jacek Łaszek	NBP
Paweł Łęcki	
Anna Łuszczyńska	BZWBK
Michał Magdziarz	BRE Bank
Sylvia Malawska-Zielnik	Pekao
Krzysztof Maliszewski	NBP
Maciej Meder	ZEB
Marek Niechciał	
Grażyna Niedbalska	
Krzyszyna Olechowska	CASE
Jacek Osiński	NBP
Marcin Otto	KNF
Ewa Piwowarczyk	BRE Bank
Marek Popelas	KNF
Katarzyna Preuss	BRE Bank
Artur Pustelnik	BGK
Andrzej Reich	NBP
Monika Rzeckowska	ING Bank
Elżbieta Sawicka	PKO BP
Paweł Smardz	BPH
Marek Sowa	PwC
Małgorzata Stasiak	NBP
Danuta Szewczyk-Chrzanowska	BRE Bank
Mariusz Śpiewak	PricewaterhouseCoopers
Marta Tarnowska	ING Bank
Wiesław Thor	BRE Bank
Michał Tkaczuk	Radio PIN
Magdalena Tomaszewska	Pekao
Joanna Tylińska	ZBP
Elżbieta Urbaniak	BRE Bank
Paweł Widacki	NBP
Marta Widlak	NBP
Marcin Wiśniewski	AE Poznań
Łukasz Witkowski	BRE Bank
Maciej Woźniak	NBP
Barbara Wyczańska	BRE Bank
Arkadiusz Wyka	ING Bank
Aleksandra Wytwer	NBP

Wprowadzenie

1 kwietnia 2007 r. weszły w życie uchwały Komisji Nadzoru Bankowego wprowadzające do polskiego systemu prawnego dyrektywy 2006/48/WE i 2006/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14 czerwca 2006 r., czyli postanowienia Nowej Umowy Kapitałowej; zwanej również Basel II lub NUK. Nowa Umowa Kapitałowa to zrewidowana wersja powstałej w 1988 r. struktury oceny adekwatności kapitałowej instytucji finansowych (Basel I) opracowana przez Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego. Ma wzmocnić bezpieczeństwo i stabilność międzynarodowego systemu bankowego, wykazać, że instytucje finansowe posiadają wystarczający kapitał jako zabezpieczenie podejmowanego ryzyka. NUK to odpowiedź instytucji nadzoru na zwiększające się powiązania i zależności między sektorami bankowymi różnych krajów oraz wynikającą z tych powiązań wzmożoną wrażliwość systemów bankowych na potencjalne kryzysy. NUK to także odpowiedź na rosnące ryzyko bankowe, wynikające z pojawiania się nowych instrumentów finansowych oraz nasilającej się konkurencji. Czynniki te są bowiem źródłem nowych, niezidentyfikowanych dotychczas rodzajów ryzyka, powodują wzrost zagrożenia destabilizacji międzynarodowego systemu bankowego, wymuszając uwzględnienie zmian w otoczeniu instytucji finansowych oraz potrzebę regulacji nadzorczych.

O NUK dyskutowali paneliści i goście 98. seminarium z cyklu BRE-CASE. Seminarium zorganizowała Fundacja CASE we współpracy z BRE Bankiem SA w ramach stałego cyklu spotkań panelowych. Seminarium odbyło się w Warszawie, we wrześniu 2008 r. Organizatorzy zaprosili do wygłoszenia referatów: Wiesława Thora, wiceprezesa BRE Banku SA, Łukasza Witkowskiego, dyrektora Departamentu Ryzyka Finansowego BRE Banku SA oraz Mariusza Śpiewaka, dyrektora w grupie Financial Services Advisory PricewaterhouseCoopers.

W ramach filaru I NUK (minimalne wymogi kapitałowe) ustalane są tzw. wymogi kapitałowe, które określają minimalny poziom sumy funduszy własnych i innych składników bilansu banku określo-

nych przez Komisję Nadzoru Bankowego, jakie banki zobowiązane są utrzymywać. Wymogi kapitałowe wyznaczone są w ramach trzech podstawowych grup ryzyka występujących w działalności bankowej, tj. ryzyka kredytowego, ryzyka rynkowego oraz ryzyka operacyjnego. Dla każdej z tych grup ryzyka występuje kilka możliwych metod wyznaczania owych minimalnych wymogów kapitałowych spośród których banki, po spełnieniu szeregu kryteriów, mogą skorzystać. Znaczącą korzyścią Basel II w stosunku do poprzedniego obowiązującego unormowania jest możliwość wykorzystania przez banki własnych, wewnętrznych modeli szacowania ryzyka kredytowego (podejście oparte na metodach wewnętrznych ratingach – IRB) i/lub ryzyka operacyjnego (podejście wykorzystujące zaawansowane metody pomiaru – AMA). Jednak bez względu na zastosowaną metodę każda instytucja kredytowa musi wypełniać minimalny poziom adekwatności kapitałowej definiowany jako wielkość funduszy własnych nie mniejsza niż 8% aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem lub ich ekwiwalentów wynikających z ryzyka rynkowego i operacyjnego.

Zgodnie z drugim filarem NUK (analiza nadzorcza) banki tworzą wewnętrzne procesy oceny kapitału ekonomicznego oraz ustalają docelowe kapitały zgodne z profilem ryzyka w danym banku oraz otoczeniem nadzorczym. Filar II to przede wszystkim proces oceny nadzorczej (*SREP – Supervisory Review and Evaluation Process*), w której instytucje nadzoru dokonują oceny procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego (*ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process*) oraz poprawności procesów ładu wewnętrznego danej instytucji w celu sprawdzenia rzetelności stosowanego przez nią podejścia do wyznaczania wielkości utrzymywanego kapitału. Filar II musi uwzględniać ryzyko nieuwjęte w pierwszym filarze (np. ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym, ryzyko płynności itp.), przy czym należy zakładać, że poziom wypłacalności wymagany w ramach filaru II będzie wyższy niż wymogi kapitałowe wynikające z filaru I.

W trzecim filarze (dyscyplina rynkowa) instytucje kredytowe są zobowiązane do ujawniania informacji na temat ich profilu ryzyka oraz poziomu kapitału utrzymywanego na pokrycie ryzyka występującego w prowadzonej przez nie działalności. W ten sposób uczestnicy rynku sami utrzymują dyscyplinę. Zakres ujawnianych informacji zależy od przyjętego przez bank wariantu pierwszego filaru. Im bardziej zaawansowane podejście, wykorzystujące modele statystyczne, tym więcej informacji wymaga ujawnienia.

Wiesław Thor – wiceprezes BRE Banku SA

Łukasz Witkowski – dyrektor Departamentu Ryzyka Finansowego BRE Banku SA

Filar II – Praktyczne aspekty wdrożenia na przykładzie BRE Banku

Wdrożenie zasad Basel II stanowi obecnie jedno z największych wyzwań dla podmiotów sektora bankowego w Polsce, a także Unii Europejskiej. Skala wyzwania wynika z faktu, że w odróżnieniu od zasad Basel I, Nowa Umowa Kapitałowa (Basel II) nie ogranicza się do wąsko rozumianych algorytmów liczenia wymogów kapitałowych i formatów sprawozdawczych, ale jest także zbiorem zasad i wymagań wywołujących głęboką ingerencję w kluczowe procesy zarządzania bankiem zarówno w sferze operacyjnej jak i strategicznej.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie koncepcji filara II, analiza jego elementów składowych z uwzględnieniem doświadczeń BRE Banku wynikających z realizacji procesu wdrożenia Basel II.

Analizując koncepcję Nowej Umowy Kapitałowej, a następnie realizując proces wdrożenia Ba-

sel II w BRE Banku możemy w sposób obiektywny ocenić znaczenie filara II dla banku, w tym fakt, że z punktu widzenia procesów zarządzania bankiem jest to główna korzyść wynikająca z wdrożenia Basel II, ponieważ bezpośrednio oddziałuje na proces zarządzania ryzykiem i proces zarządzania kapitałem, a także wpływa na ich stopniową integrację. Nowa Umowa Kapitałowa umożliwia wybór jednej z kilku koncepcji liczenia wymogów kapitałowych różniących się stopniem zawansowania i złożoności metodologicznej, a także, co bardzo ważne z punktu widzenia, banku finalnym poziomem wymogów kapitałowych. Nowa Umowa Kapitałowa zwiększa spektrum dostępnych metod liczenia adekwatności kapitałowej w stosunku do Basel I, co jest bardzo ważne z punktu widzenia wpływu banku na poziom całkowitych wymogów kapitałowych i zwrotu na kapitale, a w konsekwencji wpływa na modyfikację działań biznesowych banku w zakresie struktury i wolumenu

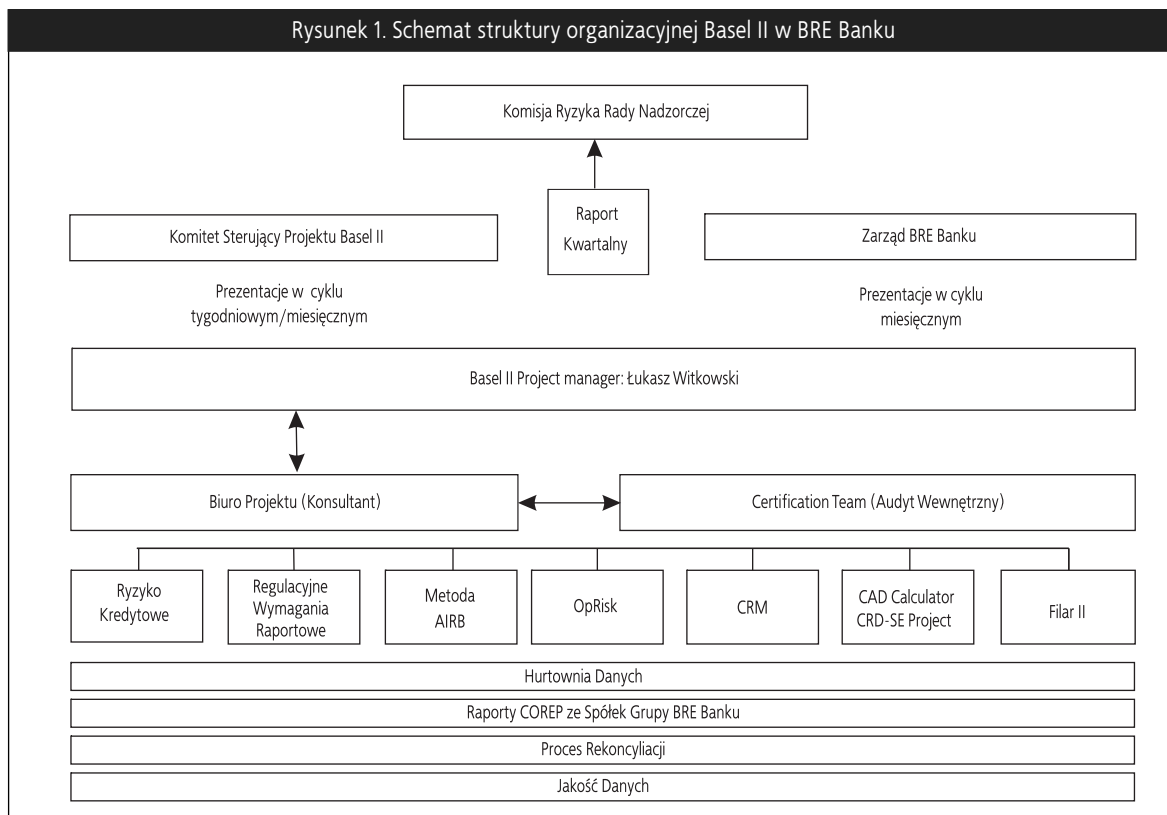
prowadzonego biznesu. Warunkiem koniecznym do realizacji procesu optymalizacji wymogów kapitałowych i zwrotu na kapitale jest określenie profilu ryzyka banku, a także efektywne wdrożenie szeregu strategii umożliwiających ukształtowanie zdefiniowanego przez bank profilu ryzyka, co stanowi esencję filaru II.

BRE Bank realizując proces wdrożenia zasad Nowej Umowy Kapitałowej wyodrębnił w strukturze projektowej zespół, którego celem była analiza zgodności banku z wymaganiami filaru II, a następnie określenie i realizacja planu zamykania zidentyfikowanych luk. Poniżej został zaprezentowany schemat struktury organizacyjnej projektu Basel II w zakresie wdrożenia metod standardowych w BRE Banku.

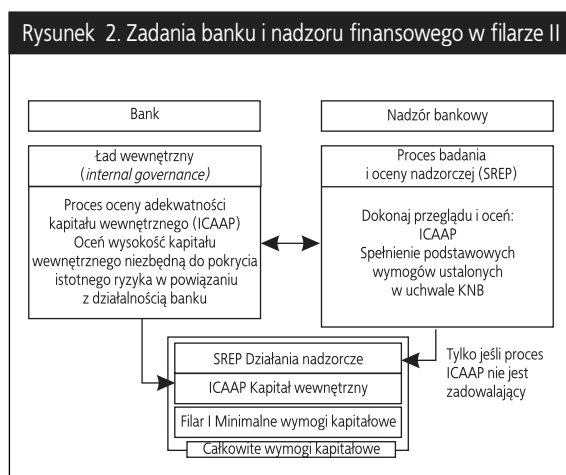
Proces wdrożeniowy filaru II stanowił istotne wyzwanie dla BRE Banku, jak również innych podmiotów bankowych w Polsce, jednak należy podkreślić, że było to także duże wyzwanie dla nadzoru bankowego (finansowego). Wynika to z faktu, że elementem składowym filaru II jest proces badania i oceny nadzorczej (SREP) w ramach, którego nadzór finansowy dokonuje oceny:

1. Funkcjonującego w banku procesu ICAAP
2. Kompleksowości i poprawności istniejącego w banku ładu wewnętrznego.

Efektywna realizacja procesu SREP wymaga od nadzoru finansowego posiadania kadr charakteryzujących się wysoko specjalistyczną wiedzą ekspercką

w zakresie metod liczenia kapitału ekonomicznego, procesów i metod kontroli/zarządzania całą gamą ryzyka bankowego, a także posiadających niezbędne doświadczenie do oceny stopnia adekwatności przyjętych przez bank rozwiązań do złożoności i skali prowadzonej działalności biznesowej. Ponadto, nadzór finansowy dokonuje weryfikacji zgodności wysokości oszacowanego kapitału wewnętrznego z profilem ryzyka banku. Na poniższym schemacie zaprezentowano schemat zadań filaru II w podziale na zadania banku i nadzoru finansowego. Realizując w BRE Banku prace w zakresie dostosowania do wymogów ładu wewnętrznego wyróżniliśmy trzy kluczowe obszary prac:

System zarządzania ryzykiem

Systemu zarządzania ryzykiem BRE Banku zgodnie z najlepszymi praktykami rynkowymi i wymaganiami nadzoru finansowego bazuje na wewnętrznych strategiach, polityce i procedurach opracowanych w formie pisemnej. Strategie i polityka są aktualizowane w cyklu rocznym, podlegają zatwierdzeniu przez zarząd i radę nadzorczą banku.

Istotnym warunkiem ładu wewnętrznego w zakresie systemu zarządzania ryzykiem jest zapewnienie rozdziału organizacyjnego i osobowego funkcji kontroli ryzyka (pomiar, monitorowanie, limitowanie) od funkcji biznesowych skutkujących podejmowaniem ryzyka.

W przypadku grup kapitałowych, takich jak np.: grupa kapitałowa BRE Banku wymagane jest sprawowanie nadzoru nad ryzykiem w ujęciu skonsolidowanym, czyli obejmującym także podmioty grupy zależne od banku. W tym celu jest wymagane, aby profil ryzyka spółek zależnych był zgodny z profilem ryzyka banku zdefiniowanym w strategii ryzyka. W praktyce z uwagi na fakt potencjalnie istotnych różnic w charakterze i skali działalności biznesowej banku i podmiotów zależnych nie zawsze najlepszą praktyką jest pełna standaryzacja systemu zarządzania ryzykiem w grupie kapitałowej banku w rozumieniu stosowania identycznych systemów ratingowych, modeli pomiaru VaR, CVaR etc. Niemniej na poziomie strategii i systemowych zasad kontroli ryzyka musi występować istotna standaryzacja.

System kontroli wewnętrznej

Zgodnie z zapisami Uchwały Nr 4/2007 KNB w banku musi funkcjonować system kontroli wewnętrznej obejmujący wszystkie jednostki organizacyjne, oddziały banku i jednostki z grupy kapitałowej. Analogicznie jak w przypadku systemu zarządzania ryzykiem wymagane jest wdrożenie polityki i procedur kontroli wewnętrznej zatwierdzanych przez zarząd i radę nadzorczą banku, które są dostosowane do specyfiki banku.

W ramach prac wdrożeniowych projektu Basel II w BRE Banku przeprowadzona została weryfikacja i aktualizacja regulacji wewnętrznych definiujących postać i zasady systemu kontroli wewnętrznej, a także procedur operacyjnych zapewniających, że mechanizmy systemu kontroli wewnętrznej są wbudowane w procesy operacyjne funkcjonujące w banku. Taka organizacja sposobu funkcjonowania mechanizmów systemu kontroli wewnętrznej umożliwia aktywną kontrolę procesów, a w konsekwencji możliwość szybkiej reakcji w przypadku identyfikacji błędów.

Ramy systemowe dla procesu planowania i zarządzania kapitałem

Istotnym elementem ładu wewnętrznego dopracowanym i rozbudowanym w ramach prac projektu Basel II w BRE Banku było opracowanie koncepcji modelowania kapitału wewnętrznego, aktualizacja procesu planowania kapitałowego połączonego z planowaniem finansowym, a także stworzenia nowych struktur organizacyjnych takich jak Komitet Zarządzania Kapitałem. Misją Komitetu jest tworzenie zasad i nadzór nad procesem zarządzania kapitałem w celu optymalizacji działalności biznesowej w aspekcie konsumpcji kapitału i realizacji wymaganej dochodowości z uwzględnieniem warunków granicznych (np. minimalny współczynnik wypłacalności) wynikających z profilu ryzyka banku.

Realizacja procesu wdrożenia ładu wewnętrznego opartego o wymagania Uchwały nr 4/2007 KNB w BRE Banku wymagała aktualizacji lub modyfikacji:

- regulaminów rady nadzorczej i zarządu banku,

- zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania bankiem,

- strategii i polityki w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym,

- strategii i polityki w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym,

- strategii i polityki w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym,

- polityki w zakresie zarządzania ryzykiem płynności,

- polityki zarządzania kapitałem,

- procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego (ICAAP) w grupie BRE Banku,

- regulaminu w zakresie kontroli wewnętrznej,

- polityki zarządzania ryzykiem braku zgodności w BRE Banku.

Dokumenty tworzące filary ładu wewnętrznego podlegały akceptacji zarządu i rady nadzorczej banku.

Drugim komponentem filaru II podlegającym wnikliwej weryfikacji i ocenie przez nadzór finansowy jest proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego tzw. proces ICAAP. Zgodnie z zapisami Uchwały Nr 4/2007, bank musi wdrożyć proces szacowania kapitału wewnętrznego, niezbędnego do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności ban-

ku oraz zmian otoczenia gospodarczego, z uwzględnieniem przewidywanego poziomu ryzyka. Kluczowe wydaje się wymaganie, aby proces szacowania kapitału wewnętrznego stanowił integralną część systemu zarządzania bankiem oraz podejmowania decyzji o charakterze zarządczym w banku.

W ramach prac projektu Basel II w BRE Banku zostały przygotowane lub zmodyfikowane istniejące dokumenty stanowiące fundamenty systemowe dla procesu ICAAP w tym między innymi:

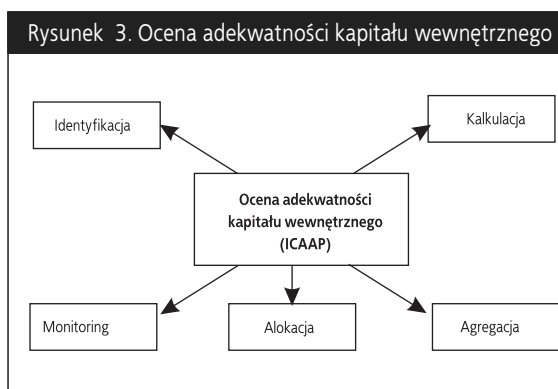
1. „Proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego (ICAAP) w grupie BRE Banku SA”,
2. polityka zarządzania kapitałem w BRE Banku ,
3. zasady identyfikacji istotnych rodzajów ryzyka w działalności grupy BRE Banku oraz szacowania kapitału na pokrycie istotnych trudno mierzalnych rodzajów ryzyka.

Opracowanie powyższych aktów legislacji wewnętrznej umożliwiło wdrożenie procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego w grupie BRE Banku przebiegającego w sposób ciągły i opartego na pięciu elementach realizowanych przez jednostki organizacyjne banku i spółki grupy. Elementami procesu są:

1. identyfikacja i określenie istotności ryzyk występujących w działalności banku,
2. kalkulacja kapitału na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka uznanych za istotne,
3. agregacja kapitału na pokrycie ryzyka w jedno-

litą miarę kapitałową dla grupy kapitałowej i banku w ujęciu jednostkowym,

4. alokacja kapitału na linie biznesowe i spółki grupy,
5. monitoring polegający na stałej identyfikacji ryzyka występującego w działalności grupy, analizie poziomu konsumpcji kapitału w zakresie ryzyka uznanego za istotne m.in. pod kątem oceny czy bieżący profil ryzyka banku jest zbliżony z preferowanym przez bank profilem ryzyka.

Proces podlega cyklicznym przeglądom nadzorczym realizowanym przez komitety banku, zarząd banku, radę nadzorczą oraz Departament Audytu Wewnętrznego.

Koncepcja kapitału wewnętrznego z doświadczeń BRE Banku

Kapitał ekonomiczny to szacowana przez bank wielkość kapitału niezbędna do pokrycia wszystkich trwale zidentyfikowanych istotnych mierzalnych rodzajów ryzyka występujących w działalności banku, wyznaczona przy założonym poziomie ufności w rocznym

horyzoncie czasowym. Decyzję o poziomie ufności, przy którym szacowany jest kapitał ekonomiczny, podejmuje zarząd po rekomendacjach Komitetu Ryzyka i Komitetu ds. Zarządzania Kapitałem.

W kalkulacji łącznego kapitału ekonomicznego uwzględniany jest poziom narażenia banku na istotne mierzalne rodzaje ryzyka, których pomiar dokonywany jest na odpowiednich poziomach agregacji zgodnych z założoną strukturą alokacji kapitału.

Pomiar kapitału ekonomicznego obejmuje:

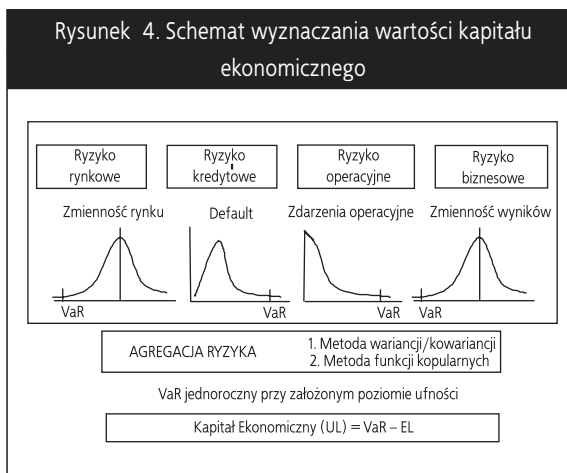
- 1) pomiar poziomu poszczególnych trwale istotnych mierzalnych rodzajów ryzyka,
- 2) dokonanie obliczenia wielkości łącznego kapitału ekonomicznego na podstawie wyników pomiaru poszczególnych trwale istotnych rodzajów ryzyka.

Przy ustalaniu łącznego kapitału ekonomicznego banku i grupy uwzględniany jest efekt dywersyfikacji między różnymi rodzajami ryzyka. Na niższym poziomie agregacji kapitał ekonomiczny jest sumą kapitałów ekonomicznych na pokrycie poszczególnych istotnych mierzalnych rodzajów ryzyka.

Kapitał ekonomiczny wyznacza się za pomocą odpowiednich metod ilościowych pozwalających w sposób adekwatny odzwierciedlić poziom ryzyka.

Poniżej został zaprezentowany schemat wyznaczania wartości kapitału ekonomicznego dla przyjętego horyzontu czasowego (najczęściej 1 rok), wy-

branego poziomu ufności wskazującego na skłonność banku do ryzyka, a także macierzy korelacji pomiędzy poszczególnymi rodzajami ryzyka.

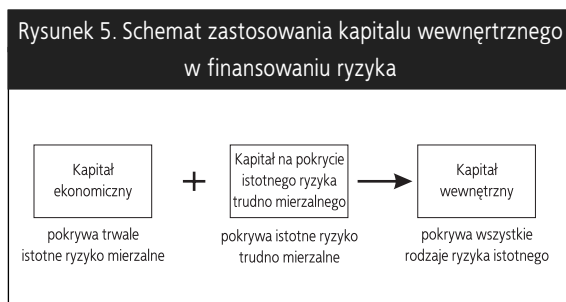
Kapitał wewnętrzny to szacowana przez bank wielkość kapitału niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności banku w tym mierzalnych rodzajów ryzyka, dla których wielkość kapitału jest wyznaczana przy założonym poziomie ufności oraz pozostałych trudno mierzalnych rodzajów ryzyka.

Kapitał wewnętrzny jest sumą kapitału ekonomicznego na pokrycie istotnych mierzalnych rodzajów ryzyka oraz niezbędnego kapitału na pokrycie istotnych trudno mierzalnych rodzajów ryzyka.

Rysunek 5 prezentuje składowe kapitału wewnętrznego i ich zastosowanie w finansowaniu poszczególnych grup ryzyka.

Podsumowując, poniżej zostały przedstawione wybrane zastosowania kapitału ekonomicznego/wewnętrznego, które na bazie doświadczeń BRE

Banku wydają się dobrze obrazować istotę i znaczenie kapitału wewnętrznego, jednocześnie mamy świadomość faktu, że nie jest to lista pełna, a ponadto jest ona w istotnym stopniu specyficzna dla każdej instytucji:

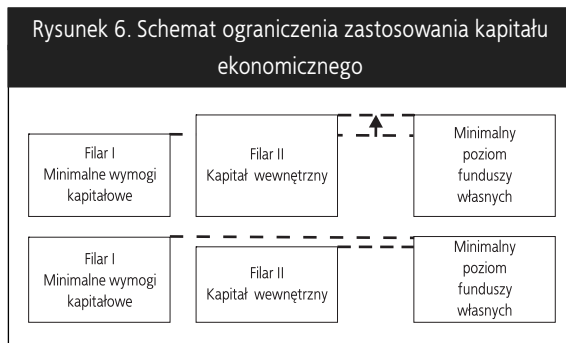
1. Obliczanie kapitału ekonomicznego służy do celów kontroli i zarządzania ryzykiem – określenia profilu ryzyka banku. Poziom akceptowanego ryzyka determinuje poziom niezbędnego kapitału, a w konsekwencji wpływa na poziom zwrotu na kapitale.
2. Opracowanie strategicznego planu finansowego banku – alokacja kapitału do linii biznesowych, miary dochodowości bazujące na kapitale ekonomicznym w celu tworzenia wartości dodanej dla akcjonariuszy.
3. Wsparcie jednostek biznesowych w realizacji planów biznesowych, w tym oceny dochodowości planowanych transakcji i aktywnego zarządzania zwrotem na kapitale.
4. Realizacja wymagań regulacyjnych wynikających z filaru II/Basel II, a dotyczących wdrożenia kapitału wewnętrznego do procesów zarządczych banku. Wymóg porównywania i utrzymywania przez bank większej z dwóch

wartości: kapitału regulacyjnego lub kapitału ekonomicznego.

Analizując zastosowania kapitału ekonomicznego, można postawić hipotezę, że w przypadku ryzyka płynności kapitał ekonomiczny ma odmienne zastosowanie niż w przypadku innych rodzajów ryzyka ważnych z punktu widzenia zarządzania bankiem. Wspomniana różnica wynika z faktu, że kapitał nie jest efektywnym źródłem finansowania ryzyka płynności, ponieważ ze swojej natury nie może być do tego celu wykorzystany, natomiast może stanowić zabezpieczenie wzrostu kosztu finansowania banku w przypadku sytuacji kryzysowej.

Kolejnym ograniczeniem zastosowania kapitału ekonomicznego jest brak możliwości jego wykorzystania do przestrzegania regulacyjnych norm nadzorczych. Kapitał regulacyjny wyznaczony w filarze I jest zgodnie z obowiązującymi uchwałami KNB (od stycznia 2009 r. uchwałami KNF) porównywany z kapitałem wewnętrznym banku szacowanym w ramach filaru II. W konsekwencji bank musi utrzymywać minimalny poziom kapitału w wartości większej z dwóch: kapitał regulacyjny, kapitał wewnętrzny. Konserwatywne podejście zastosowane w polskich regulacjach nadzorczych jest uzasadnione relatywnie krótkim okresem stosowania kapitału ekonomicznego/wewnętrznego w procesie zarządzania bankami i brakiem możliwości pełnej oceny skuteczności i stabilności takich działań.

Na rysunku 6. pokazano ograniczenia zastosowania kapitału ekonomicznego do wypełniania regulacyjnych norm nadzorczych.

W ramach podsumowania, możemy stwierdzić, że wprowadzenie do Nowej Umowy Kapitałowej elementu, jakim jest kapitał ekonomiczny było niezwykle istotnym czynnikiem, który w średnim i długim horyzoncie będzie w coraz większym stopniu kształtował politykę zarządzania kapitałem banku, a w konsekwencji sposób realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka i dochodu.

NUK w ocenie niezależnego doradcy

Wprowadzenie

Rok 2008 jest pierwszym rokiem funkcjonowania w Polsce w pełnym zakresie Nowej Umowy Kapitałowej (NUK, Basel II). W ciągu ostatnich dwóch-trzech lat wdrożenie NUK było jednym z priorytetowych projektów dla wielu banków działających w Polsce. Banki wykonały ogromną pracę, aby spełnić wymogi wszystkich trzech filarów NUK. Wielosobowe zespoły pracowały nad wdrożeniem nowych aplikacji informatycznych zarówno do kalkulacji, jak i raportowania znowelizowanych wymogów kapitałowych, nad stworzeniem nowych procesów oraz opracowaniem wymaganych strategii, polityki i procedur.

Wobec tak wielkiego wysiłku nasuwa się następujące pytanie: czy obecny stan wdrożenia NUK w bankach w Polsce spełnia intencje, jakie przyświecały Komitetowi Bazylejskiemu oraz Komisji Europejskiej przy wprowadzaniu nowych regulacji?

Cele Nowej Umowy Kapitałowej Komitetu Bazylejskiego

Po wielu latach funkcjonowania Basel I było jasne, że istniejące wówczas regulacje w zakresie pomiaru adekwatności kapitałowej nie nadążają za rozwojem rynków finansowych i konieczna jest ich aktualizacja. Poprawka z 1996 r. dotycząca ryzyka rynkowego nie zmieniła podejścia do głównego ryzyka związanego z działalnością bankową, tj. ryzyka kredytowego.

Dlatego też podstawowym celem prac Komitetu Bazylejskiego nad nowelizacją umowy z 1988 r. było opracowanie metodologii, która wzmacniałaby w jeszcze większym stopniu solidność i stabilność międzynarodowego systemu bankowego, utrzymując przy tym wystarczającą pewność, że regulacja dotycząca adekwatności kapitałowej nie będzie istotnym źródłem nierówności konkurencyjnej pomiędzy bankami prowadzącymi działalność

w skali międzynarodowej. Znowelizowane przepisy miały promować wdrażanie solidniejszych praktyk zarządzania ryzykiem w sektorze bankowym. Komitet dążył do określenia wymogów kapitałowych wykazujących znacznie większą wrażliwość na ryzyko. Istotną innowacją znowelizowanej metodologii pomiaru adekwatności kapitałowej było szersze wykorzystanie ocen ryzyka generowanych przez wewnętrzne systemy banków, jako danych wejściowych dla rachunku kapitałowego¹.

Promowanie bezpieczeństwa i solidności w systemie finansowym jest związane głównie z dwoma aspektami. Pierwszy to lepsze powiązanie wymogów kapitałowych z ryzykiem, na które narażone są banki. Drugi to większe zróżnicowanie wymogu kapitałowego w zależności od profilu ryzyka klienta banku². W przypadku pierwszego aspektu powstaje pytanie, która z metod kalkulacji wymogu kapitałowego dla ryzyka kredytowego spełnia to przesłanie. Czy stosowanie metody standardowej, w której waga ryzyka jest uzależniona od ratingu zewnętrznego, rzeczywiście sprzyja powiązaniu wymogu kapitałowego z ryzykiem? Z punktu widzenia krajów zachodnioeuropejskich, w których znaczna część przedsiębiorstw posiada ratingi zewnętrzne takich agencji jak Standard&Poor's Rating Services, Moody's Investor Service czy Fitch Ratings, z pewnością Basel II po-

siada przewagę nad Basel I w tym względzie. Jednak w Polsce liczba podmiotów z nadanym ratingiem zewnętrznym jest znikoma, co powoduje, że przeważająca większość ekspozycji wobec przedsiębiorstw otrzymuje wagę ryzyka równą 100%. Efektem jest brak zróżnicowania klientów korporacyjnych. Biorąc pod uwagę fakt, że wszystkie banki w Polsce rozpoczęły stosowanie Basel II od metody standardowej, to z punktu widzenia filaru I, powiązanie wymogów kapitałowych z faktycznie ponoszonym ryzykiem jest niewystarczające. Dlatego też jeden z podstawowych celów NUK w przypadku banków działających w Polsce będzie spełniony wraz z przejściem na zaawansowane metody pomiaru ryzyka kredytowego oparte na ratingach wewnętrznych.

Wspieranie równości konkurencyjnej jest oparte na jednakowych dla wszystkich zasadach pomiaru adekwatności kapitałowej oraz szerszym zastosowaniu NUK przez banki aktywne na rynkach międzynarodowych. Jednak już dyrektywa CRD³ przewidywała różne opcje narodowe, które umożliwiały przyjmowanie niejednorodnych rozwiązań przez kraje członkowskie, a ponadto w ramach transpozycji dyrektywy CRD na przepisy poszczególnych krajów dokonywano modyfikacji przyjętych w dyrektywie rozwiązań wynikających bądź z interpretacji zapisów dyrektywy, bądź też z innych

Tabela 1: Cele Nowej Umowy Kapitałowej

Co?	Jak?
Promowanie bezpieczeństwa i solidności w systemie finansowym	Kompletne ujęcie wszystkich rodzajów ryzyka
Dalsze wspieranie równości konkurencyjnej	Koncentracja na indywidualnym profilu ryzyka banku

przyczyn. Efektem tego jest m.in. różna waga ryzyka stosowana dla ekspozycji zabezpieczonych hipoteką mieszkalną, w przypadku gdy waluta kredytu jest różna od waluty, w której kredytobiorca osiąga dochody. Banki działające w Polsce stosują w takich przypadkach wagę ryzyka 75%, natomiast na przykład oddział banku zagranicznego prowadzący działalność bankową na zasadzie jednolitego paszportu może stosować wagę ryzyka 35%. Mimo że oddziały działające w Polsce są zachęcane przez nadzór do stosowania przepisów lokalnych, to na bazie obowiązujących przepisów Komisja Nadzoru Finansowego nie ma możliwości bezpośredniego zmuszenia oddziału banku zagranicznego działającego na zasadzie jednolitego paszportu do tego, aby zastosował on wagę ryzyka 75%. Dlatego też w takich przypadkach wydaje się pożądana współpraca nadzorcy lokalnego z nadzorcą oddziału banku zagranicznego, mająca na celu wyeliminowanie tego typu rozbieżności. Ogólnie można powiedzieć, że NUK znacznie uspołnił zasady pomiaru adekwatności kapitałowej w skali międzynarodowej, jednak trudno to określić mianem pełnej równości konkurencyjnej.

Główne zmiany wprowadzone przez NUK

Odnosząc się do zmian wprowadzonych przez NUK w sposób najbardziej ogólny możliwe jest stwierdzenie, że wdrożenie znowelizowanych przepisów znacznie wzmocniło rolę zarządzania ryzykiem w bankach. Główną przyczyną tego było wprowadzenie II oraz III filaru, czyli analizy nadzorczej i dyscypliny rynkowej. W ramach filaru II banki są zobowiązane do oszacowania tzw. kapitału wewnętrznego, czyli wartości kapitału, która zgodnie z wewnętrznymi modelami pomiaru ryzyka jest nie-

zbędna do pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka związanych z działalnością banku. Jest to nowy wymiar adekwatności kapitałowej, który w przeciwieństwie do wcześniejszej praktyki bazuje na własnej ocenie ryzyka przez bank. Ponadto, zgodnie z art. 128 ust. 1 pkt 2 prawa bankowego obowiązującego w Polsce, banki są zobowiązane do utrzymywania funduszy własnych na poziomie nie niższym niż wynika to z następujących wartości: sumy wymogów kapitałowych wynikających z filaru 1 lub kapitału wewnętrznego. Wzmacnia to w znacznej mierze znaczenie kapitału wewnętrznego w określeniu adekwatności kapitałowej.

Poza koniecznością kalkulacji kapitału wewnętrznego filar II reguluje kwestie związane z ładem wewnętrznym. Uchwała nr 4 Komisji Nadzoru Bankowego z 2007 r. wymaga, aby w banku funkcjonowały określone strategie, polityka i procedury związane z zarządzaniem bankiem, zarządzaniem ryzykiem, planowaniem kapitałowym, jak również funkcjonowaniem jednostek odpowiedzialnych za audyt wewnętrzny oraz funkcję *compliance*. Filar III natomiast wymaga publikowania określonych informacji o charakterze ilościowym, jak i jakościowym na temat wymogów kapitałowych.

Dodatkowo, określone w filarze I zaawansowane metody pomiaru wymogów kapitałowych, tj. metody oparte na ratingach wewnętrznych w przypadku ryzyka kredytowego (IRB⁴) czy też zaawansowana metoda pomiaru w przypadku ryzyka operacyjnego jednoznacznie uzależniają poziom wymaganego kapitału od własnych oszacowań banków, dokonywanych przez jednostki odpowiedzialne za pomiar ryzyka. Ponadto metody zaawansowane wprowadzają szereg wymogów jakościowych dotyczących

procesów wewnętrznych mających na celu z jednej strony zapewnienie odpowiedniej jakości własnego oszacowania banku, z drugiej natomiast ściśle powiązanie zarządzania ryzykiem z działalnością biznesową.

Opisane wyżej różnice między Basel I a Basel II prezentuje rysunek 1.

Rysunek 1. Główne zmiany wprowadzone przez NUK⁵

Filar I	Ryzyko kredytowe	Dostępne różne metody pomiaru: STA, FIRB, AIRB IRB: niedobór rezerw w relacji do EL obciąża fundusze własne Kryteria kwalifikujące do stosowania metod zaawansowanych oraz proces aplikacyjny (FIRB, AIRB) Ograniczenie możliwości zaliczania ekspozycji do detalu Ograniczenie ryzyka kredytów denominowanych w walutach obcych Wymogi jakościowe dla zabezpieczeń Szczegółowe wymogi dla sekurytyzacji
	Ryzyko operacyjne	Nowy wymóg dostępne różne metody pomiaru Kryteria kwalifikujące do stosowania metody AMA
	Ryzyko rynkowe	Wymogi jakościowe dla ryzyka rynkowego Zmiany w kalkulacji wymogów dla ryzyka rynkowego oraz ryzyka rozliczenia i dostawy
Filar II	Nowy obszar własna ocena ryzyka niezależna od Filaru I Uwzględnienie istotnego ryzyka, stress-testy proces oceny nadzorczej	
Filar III	Nowy obszar obowiązków publikowania szeregu ujawnień	
Konieczność utrzymywania funduszy własnych na poziomie wyższym z; Filar I, Filar II		

Wdrożenie NUK w warunkach polskich

Przygotowania do wdrożenia NUK w bankach w Polsce trwały kilka lat. Objęły one m.in. jednostki odpowiedzialne za pomiar ryzyka, IT, controlling, audyt wewnętrzny oraz sprawozdawczość. Pierwszym etapem było zrozumienie nowych regulacji, po czym następowało z reguły przeprowadzenie analizy i opracowanie planu wdrożenia. Kwestie metodologiczne związane z pomiarem wymogów kapitałowych były dla banków nie lada wyzwaniem, ponieważ z jednej strony interpretacja zapisów dyrektywy CRD była częstokroć niejednoznaczna, z drugiej natomiast następowały zmiany w pierwot-

nych wersjach regulacji transponujących dyrektywę na grunt polski. Listę głównych zagadnień, nad którymi pracowały banki w Polsce w ramach wdrożenia NUK prezentuje rysunek 2.

Warte podkreślenia jest tutaj to, że część banków pracowała jednocześnie nad wdrożeniem metod standardowych, jak również nad przygotowaniem do stosowania metod zaawansowanych, szczególnie w odniesieniu do ryzyka kredytowego. Powodowało to znaczną kumulację prac, co mogło w niektórych przypadkach wpłynąć na jakość wypracowanych rozwiązań w zakresie metod standardowych, jak również na jakość wniosków aplikacyjnych związanych z metodą opartą na ratingach wewnętrznych. Tylko banki posiadające wyspecjalizowany i wysoce zmotywowany zespół wdrożeniowy, wspierany odpowiednio przez zarząd, mogły takiemu wyzwaniu poddać.

Wdrożenie NUK w warunkach polskich (metoda standardowa) oznaczało w wielu przypadkach wzrost wymogów kapitałowych. Wzrost ten wynikał przede wszystkim z rozszerzenia katalogu wymogów o nowy wymóg z tytułu ryzyka operacyjnego. Spadek wymogu z tytułu ryzyka kredytowego

obserwowany w innych krajach nie był tak znaczący w Polsce. Główną tego przyczyną były mniejsze oszczędności kapitałowe w segmencie ekspozycji zabezpieczonych na nieruchomościach spowodowane m.in. narzuceniem przez polski nadzór wagi ryzyka 75% dla kredytów hipotecznych w walucie obcej (w przeciwieństwie do 35% wagi ryzyka dla części efektywnie zabezpieczonej tego typu ekspozycji w innych krajach).

Drugą istotną kwestią była wzrastająca rola zarządzania kapitałem, ponieważ kapitał stał się dobrem jeszcze bardziej ograniczonym. Nie było to efektem tylko i wyłącznie wzrostu wymogów kapitałowych czy też spełnienia wymagań filaru II. Wzrost wymogów kapitałowych wynikał przede wszystkim z silnej ekspansji kredytowej w obszarze kredytów hipotecznych dla osób fizycznych. Banki zaczęły obserwować kapitałochłonność swoich ekspozycji w relacji do generowanego dochodu co mogło w konsekwencji powodować, że skłonność banków do finansowania najbardziej prestiżowych klientów oczekujących bardzo niskiej marży znacznie spadała.

Jednocześnie wzrastała rola systemów ratingowych oraz wynikających z nich parametrów ryzyka (PD, LGD, CCF⁷) z uwagi na wykorzystanie tych parametrów w pomiarze kapitału wewnętrznego, jak również fakt, że są one głównym determinantem wymogów kapitałowych w metodzie IRB. Banki zamierzające w przyszłości wdrożyć metody IRB już wcześniej muszą zadbać o dobrą jakość oszacowania parametrów ryzyka.

Z uwagi na konieczność opracowania nowych strategii, różnych rodzajów polityki i procedur, w szcze-

gólności polityki ICAAP, rozszerzeniu uległy obowiązki rady nadzorczej, zarządu, audytu wewnętrznego i *compliance*. Raportowanie kapitału wewnętrznego stało się elementem systemu informacji zarządczej. W bankach zostały rozbudowane procesy związane z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym, wyliczeniem zabezpieczeń, pomiarem ryzyka poprzez testy warunków skrajnych oraz identyfikacją istotnych ryzyk w działalności banku.

Znamiennym dla oceny sektora finansowego jest fakt, że wszystkie banki w Polsce rozpoczęły pomiar wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego metodą standardową, która jest jedynie rozwinięciem podejścia stosowanego w Basel I. Przyczynił się do tego krótki okres funkcjonowania systemów ratingowych w Polsce w porównaniu do krajów Europy Zachodniej, czego rezultatem jest brak wymaganych przez nadzorcę, odpowiednio długich, okresów stosowania i danych historycznych w odniesieniu do parametrów ryzyka. Z drugiej strony brak było ze strony polskiego nadzoru bankowego wyraźnego sygnału mówiącego, że nadzór bankowy oczekuje, aby duże banki w Polsce docelowo stosowały zaawansowane metody oparte na ratingach wewnętrznych. Taki przekaz jasno sformułował nadzorca niemiecki wobec największych graczy w sektorze bankowym w Niemczech. Jasne sformułowanie oczekiwań w zakresie stosowania metod zaawansowanych oznacza *de facto*, że nadzór oczekuje, by największe banki przeniosły swoje procesy zarządzania ryzykiem na wyższy poziom i stosowały najwyższe standardy w tym obszarze.

Można tylko domniemywać, dlaczego ze strony nadzoru polskiego nie zostały sformułowane takie oczekiwania. Na pewno brak odpowiedniej histo-

rii stosowania systemów ratingowych może być pewnym wytłumaczeniem, jednak ten argument nie jest wystarczający w kontekście wskazania celu, do którego banki powinny dążyć. Prawdopodobnie przyczyna leży gdzieś indziej. Być może wynika to z obawy przed obniżeniem się wymogów kapitałowych przy zastosowaniu metody opartej na ratingach wewnętrznych, zwłaszcza w segmencie detalicznym.

Wdrożenie metod zaawansowanych

Niezależnie od zachęty lub też ich braku ze strony nadzoru, banki w Polsce będą dążyły do przejścia na metody zaawansowane, zwłaszcza w odniesieniu do ryzyka kredytowego i operacyjnego. Część banków może dążyć do zastosowania modelu *Value at Risk* w odniesieniu do ryzyka rynkowego.

Jakie motywy stoją za decyzją o implementacji?

Z analiz PwC wynika, że głównym motywem chęci wdrożenia metod zaawansowanych jest pomiar kapitału regulacyjnego dostosowany do faktycznie ponoszonego ryzyka. Biorąc pod uwagę fakt, że w praktyce bankowej zwrot na kapitale, w tym na kapitale regulacyjnym, bywa jedną z głównych stosowanych miar mających wpływ na zachowania menedżerów, to banki dążą do tego, aby determinanty tych zachowań uwzględniały również pryzmat ryzyka. Jeśli bank chce oprzeć pomiar ryzyka na kapitale regulacyjnym, konieczne jest zastosowanie metod zaawansowanych, ponieważ w praktyce nie wystę-

puje zróżnicowanie klientów w metodzie standardowej w ramach jednego segmentu.

Drugim równie istotnym powodem jest chęć usprawnienia procesów zarządzania ryzykiem. Posiadanie sprawnego procesu zarządzania ryzykiem jest warunkiem koniecznym przy ubieganiu się o stosowanie metod zaawansowanych i dlatego też wiele banków chce wykorzystać ten warunek jako katalizator do zmian istniejących praktyk w obszarze zarządzania ryzykiem.

Na dalszym miejscu są powody związane z wymogiem spółki-matki, budowaniem swojego prestiżu na rynku w oczach inwestorów, agencji ratingowych czy innych uczestników rynku, jak również pozytywny wpływ na współczynnik wypłacalności.

Należy oczekiwać, że metody zaawansowane będą wdrażały przede wszystkim duże instytucje, jak również instytucje, które stanowią istotne podmioty w grupie kapitałowej spółki matki lub też są mocno zintegrowane z podmiotami macierzystymi, w przypadku których wdrożenie metod zaawansowanych jest narzucone z góry.

Główne problemy związane z wdrożeniem metod IRB

Tabela 2 przedstawia główne problemy związane z wdrożeniem metod IRB. Do najważniejszych z nich należą: brak danych historycznych, niewystarczająca długość stosowania modeli ratingowych, wysoki nakład pracy i tym samym zapotrzebowanie na odpowiednie zasoby ludzkie, a także ewentualna konieczność rozbudowy systemów IT istniejących w bankach. Banki przewidują również ko-

nieczność budowy lub dostosowania systemów ratingowych, wynikającą chociażby z braku dostosowania modeli do specyfiki rynku lokalnego lub też z budowy modeli na bazie oszacowań eksperckich.

Dalszy rozwój wykorzystania systemów ratingowych

Wykorzystanie systemów ratingowych do pomiaru adekwatności kapitałowej jest tylko jedną z wielu możliwości ich zastosowania. Poprawnie skonstruowane systemy ratingowe mogą być wykorzystywane również poza obszarem ryzyka, tj. w działalności controllingowej oraz sprzedażowej. Służby controllingowe odpowiedzialne za zarządzanie kapitałem i pomiar rentowności mogą bazować m.in. na parametrach ryzyka i kapitale ekonomicznym przy podejmowaniu decyzji o charakterze strategicznym (które linie biz-

nesowe rozwijać, na których segmentach klientów się skupić, itd.) oraz przy pomiarze rentowności skorygowanej o ryzyko (gdzie zarabiamy najwięcej przy uwzględnieniu kosztu ryzyka i związanego z nim kapitału). Służby sprzedażowe mogą wykorzystać systemy ratingowe do analizy rentowności swoich klientów, produktów, kanałów dystrybucji oraz do dopasowywania swojej oferty produktowej do profilu i ryzyka klienta. Można stwierdzić, że przewagę konkurencyjną osiągną te banki, które będą potrafiły zintegrować (w sensie pełnego zrozumienia i wykorzystania dostępnych narzędzi) funkcje zarządzania ryzykiem, controllingu oraz sprzedaży.

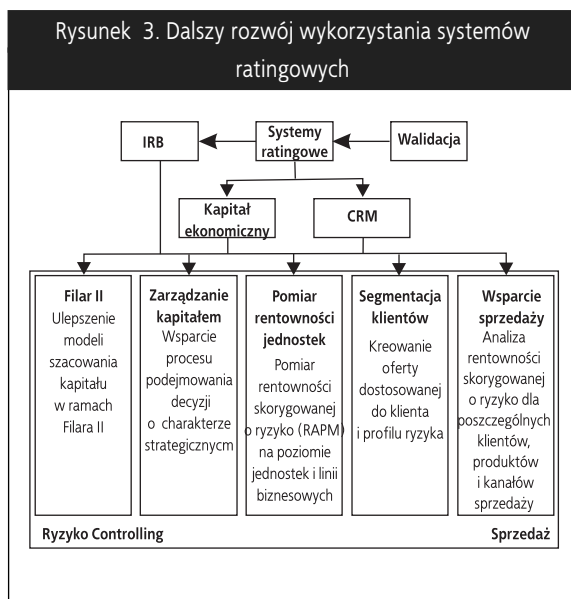
Podsumowanie

NUK przyczynił się z pewnością do nakierowania znacznie większej niż wcześniej uwagi banków na obszar zarządzania ryzykiem oraz zarządzanie

Tabela 2. Największe przeszkody związane z wdrożeniem metod IRB

Obszar	Największe przeszkody
Dane	Brak danych historycznych Niewystarczająca jakość danych historycznych
IT	Konieczność rozbudowy systemów informatycznych (zapewnienie odpowiedniego transferu danych, wydajność systemu, długość procesowania, jakość danych itp.)
Wdrożenie	Brak odpowiednich zasobów ludzkich
Use test	Niewystarczająca długość stosowania modeli ratingowych spełniających w przeważającej części wymogi Basel II
Modele ratingowe	Konieczność budowy bądź dostosowań modeli ratingowych (dostosowanie do specyfiki rynku lokalnego, zmiany modeli eksperckich na modele statystyczne itd.)
Walidacja	Brak objęcia walidacją wszystkich systemów ratingowych
Niepełny zakres walidacji, w tym w szczególności – brak walidacji jakości danych oraz procesu	
Stress testy	Przeprowadzanie testów warunków skrajnych dla ryzyka kredytowego tylko przez połowę banków
Brakuje zarówno metodologii przeprowadzania testów warunków skrajnych, jak i procesu ujmowania ich wyników w podejmowaniu decyzji zarządczych	
Ład korporacyjny	Brak jasnych kryteriów akceptacji systemów ratingowych, ani niezależnej jednostki odpowiedzialnej za ich walidację

kapitałem. Wdrożenie NUK w bankach w Polsce, szczególnie w kontekście intencji jego powstania, nie zakończyło się wraz z początkiem 2008 r., lecz będzie trwało jeszcze przez kilka lat, kiedy banki będą przechodzić z metod standardowych na metody zaawansowane.

W miarę wdrażania metod zaawansowanych należy spodziewać się, że nastąpi poprawa ładu korporacyjnego w obszarze zarządzania ryzykiem, udoskonalone zostaną techniki pomiaru ryzyka, zostaną bardziej dopasowane do siebie funkcje ryzyka, controllingu i biznesu, wzrośnie rola jednostek walidacyjnych i audytu wewnętrznego, a w konsekwencji zostaną spełnione intencje NUK w zakresie powiązania wymogów kapitałowych z ryzykiem ponoszonym przez banki.

Oczywiście NUK jest pewnym rozwiązaniem regulacyjnym i jak ostatnie wydarzenia wskazują nie rozwiąże on wszystkich problemów (np. płynności). Jest to jednak niewątpliwie duży krok naprzód.

Bibliografia

Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe transponujące do polskiego porządku prawnego postanowienia zmienionych dyrektyw 2006/48/WE oraz 2006/49/WE Dyrektywa 2006/48/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe, zmieniającej dyrektywę 2000/12/WE

Dyrektywa 2006/49/WE w sprawie adekwatności kapitałowej przedsiębiorstw inwestycyjnych i instytucji kredytowych, zmieniająca dyrektywę 93/6/EWG

Ustawa Prawo bankowe z dnia 1997 r. z późn. zm.

Uchwały Komisji Nadzoru Bankowego 1/2007, 4/2007 oraz 6/2007

Przypisy

¹ „Ujednoczenie pomiaru kapitału i standardów kapitałowych w skali międzynarodowej: znolizowana metodologia”, Bazylejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego, czerwiec 2004 r., tłumaczenie dokumentu na zlecenie Związku Banków Polskich.

² Jedną z wad Basel I było niewłaściwe zróżnicowanie wymaganego kapitału, co mogło powodować, że klienci o podwyższonym ryzyku, od których banki mogły wymagać wyższej marży byli bardziej preferowani od klientów „bezpiecznych”, lecz generujących niższy zwrot na kapitale.

³ CRD – *Capital Requirements Directive* obejmująca dyrektywę 2006/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe, zmieniającej dyrektywę 2000/12/WE oraz dyrektywę 2006/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie adekwatności kapitałowej przedsiębiorstw inwestycyjnych i instytucji kredytowych, zmieniającej dyrektywę 93/6/EWG.

⁴ IRB – *Internal Rating Based Approach*, metoda oparta na ratingach wewnętrznych.

⁵ STA – metoda standardowa pomiaru wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe; FIRB – *Foundation Internal Rating Based Approach*, metoda podstawowa oparta na ratingach wewnętrznych; AIRB – *Advanced Internal Rating Based Approach*, metoda zaawansowana oparta na ratingach wewnętrznych; EL – *Expected Loss*, strata oczekiwana; AMA – *Advanced Measurement Approach*, metoda zaawansowanego pomiaru wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego.

⁶ ICAAP – *Internal Capital Adequacy Assessment Process*, proces oszacowania adekwatności kapitału wewnętrznego; COREP – *Common Reporting*, wprowadzony przez Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego standard sprawozdawczości w zakresie adekwatności kapitałowej dla banków obowiązujący po wdrożeniu postanowień NUK.

⁷ PD – *Probability of Default*, prawdopodobieństwo niewywiązania się z zobowiązania; LGD – *Loss Given Default*, strata w przypadku niewywiązania się z zobowiązania; CCF – *Credit Conversion Factor*, współczynnik konwersji kredytowej.

Z e s z y t y B R E - C A S E

1	Absorpcja kredytów i pomocy zagranicznej w Polsce w latach 1989-1992
2	Absorpcja zagranicznych kredytów inwestycyjnych w Polsce z perspektywy pożyczkodawców i pożyczkobiorców
3	Rozliczenia dewizowe z Rosją i innymi republikami b. ZSRR. Stan obecny i perspektywy
4	Rynkowe mechanizmy racjonalizacji użytkowania energii
5	Restrukturyzacja finansowa polskich przedsiębiorstw i banków
6	Sposoby finansowania inwestycji w telekomunikacji
7	Informacje o bankach. Możliwości zastosowania ratingu
8	Gospodarka Polski w latach 1990 – 92. Pomiary a rzeczywistość
9	Restrukturyzacja finansowa przedsiębiorstw i banków
10	Wycena ryzyka finansowego
11	Majątek trwały jako zabezpieczenie kredytowe
12	Polska droga restrukturyzacji złych kredytów
13	Prywatyzacja sektora bankowego w Polsce - stan obecny i perspektywy
14	Etyka biznesu
15	Perspektywy bankowości inwestycyjnej w Polsce
16	Restrukturyzacja finansowa przedsiębiorstw i portfeli trudnych kredytów banków komercyjnych (podsumowanie skutków ustawy o restrukturyzacji)
17	Fundusze inwestycyjne jako instrument kreowania rynku finansowego w Polsce
18	Dług publiczny
19	Papiery wartościowe i derywaty. Procesy sekurytyzacji
20	Obrót wierzytelnościami
21	Rynek finansowy i kapitałowy w Polsce a regulacje Unii Europejskiej
22	Nadzór właścicielski i nadzór bankowy
23	Sanacja banków
24	Banki zagraniczne w Polsce a konkurencja w sektorze finansowym
25	Finansowanie projektów ekologicznych
26	Instrumenty dłużne na polskim rynku
27	Obligacje gmin
28	Sposoby zabezpieczania się przed ryzykiem niewypłacalności kontrahentów
	Wydanie specjalne Jak dokończyć prywatyzację banków w Polsce
29	Jak rozwiązać problem finansowania budownictwa mieszkaniowego
30	Scenariusze rozwoju sektora bankowego w Polsce
31	Mieszkalnictwo jako problem lokalny
32	Doświadczenia w restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstw w krajach Europy Środkowej
33	(nie ukazał się)
34	Rynek inwestycji energooszczędnych
35	Globalizacja rynków finansowych
36	Kryzysy na rynkach finansowych – skutki dla gospodarki polskiej
37	Przygotowanie polskiego systemu bankowego do liberalizacji rynków kapitałowych
38	Docelowy model bankowości spółdzielczej
39	Czy komercyjna instytucja finansowa może skutecznie realizować politykę gospodarczą państwa?
40	Perspektywy gospodarki światowej i polskiej po kryzysie rosyjskim
41	Jaka reforma podatkowa jest potrzebna dla szybkiego wzrostu gospodarczego?
42	Fundusze inwestycyjne na polskim rynku – znaczenie i tendencje rozwoju
43	Strategia walki z korupcją – teoria i praktyka
44	Kiedy koniec złotego?
45	Fuzje i przejęcia bankowe
46	Budżet 2000
47	Perspektywy gospodarki rosyjskiej po kryzysie i wyborach
48	Znaczenie kapitału zagranicznego dla polskiej gospodarki
49	Pierwszy rok sfery euro – doświadczenia i perspektywy
50	Finansowanie dużych przedsięwzięć o strategicznym znaczeniu dla polskiej gospodarki
51	Finansowanie budownictwa mieszkaniowego
52	Rozwój i restrukturyzacja sektora bankowego w Polsce – doświadczenia 11 lat
53	Dlaczego Niemcy boją się rozszerzenia strefy euro?
54	Doświadczenia i perspektywy rozwoju sektora finansowego w Europie Środkowo-Wschodniej
55	Portugalskie doświadczenia w restrukturyzacji i prywatyzacji banków

Z e s z y t y B R E - C A S E

56	Czy warto liczyć inflację bazową?
57	Nowy system emerytalny w Polsce – wpływ na krótko- i długoterminowe perspektywy gospodarki i rynków finansowych
58	Wpływ światowej recesji na polską gospodarkę
59	Strategia bezpośrednich celów inflacyjnych w Ameryce Łacińskiej
59/a	Reformy gospodarcze w Ameryce Łacińskiej
60	(nie ukazał się)
61	Stan sektora bankowego w gospodarkach wschodzących – znaczenie prywatyzacji
62	Rola inwestycji zagranicznych w gospodarce
63	Rola sektora nieruchomości w wydajnej realokacji zasobów przestrzennych
64	Przyszłość warszawskiej Giełdy Papierów Wartościowych
65	Stan finansów publicznych w Polsce – konieczność reformy
66	Polska w Unii Europejskiej. Jaki wzrost gospodarczy?
67	Wpływ sytuacji gospodarczej Niemiec na polską gospodarkę
68	Konkurencyjność reform podatkowych – Polska na tle innych krajów
69	Konsekwencje przystąpienia Chin do WTO dla krajów sąsiednich
70	Koszty spowolnienia prywatyzacji w Polsce
71	Polski sektor bankowy po wejściu Polski do Unii Europejskiej
72	Reforma procesu stanowienia prawa
73	Elastyczny rynek pracy w Polsce. Jak sprostać temu wyzwaniu?
74	Problem inwestycji zagranicznych w funduszu emerytalnym
75	Funkcjonowanie Unii Gospodarczej i Walutowej
76	Konkurencyjność sektora bankowego po wejściu Polski do Unii Europejskiej
77	Zmiany w systemie polityki monetarnej na drodze do euro
78	Elastyczność krajowego sektora bankowego w finansowaniu MSP
79	Czy sektor bankowy w Polsce jest innowacyjny?
80	Integracja europejskiego rynku finansowego – Zmiana roli banków krajowych
81	Absorpcja funduszy strukturalnych
82	Sekurytyzacja aktywów bankowych
83	Jakie reformy są potrzebne Polsce?
84	Obligacje komunalne w Polsce
85	Perspektywy wejścia Polski do strefy euro
86	Ryzyko inwestycyjne Polski
87	Elastyczność i sprawność rynku pracy
88	Bułgaria i Rumunia w Unii Europejskiej – Szansa czy konkurencja dla Polski?
89	Przedsiębiorstwa sektora prywatnego i publicznego w Polsce (1999–2005)
90	SEPA – bankowa rewolucja
91	Energetyka-polityka-ekonomia
92	Ryzyko rynku nieruchomości
93	Wyzwania dla wzrostu gospodarczego Chin
94	Reforma finansów publicznych w Polsce
95	Inflacja – czy mamy nowy problem?
96	Zaburzenia na światowych rynkach a sektor finansowy w Polsce
97	Stan finansów ochrony zdrowia
98	NUK - Nowa Umowa Kapitałowa